

Knjiga se bavi nekim problemima etnografije (etnologije) i folkloristike. Već u uvodu autor primjećuje da unatoč intenzivnom razvoju spomenutih disciplina ne bismo mogli reći da su pitanja postavljena u prošlom i početkom ovog stoljeća riješena, a neprestano se postavljaju i nova. Čistov smatra da je

potrebno preispitati i shvaćanje predmeta, tj. predmetnih područja etnologije i folkloristike, "teorijski i praktički uzajamni odnos tih dviju znanosti". Nedvojbeno je da su te znanosti srodne i organski povezane, a na pitanje o njihovom odnosu odgovor je u raznim etapama njihovog razvoja bio različit. U sovjetskoj tradiciji pojam folklor uglavnom je ograničen na usmenu književnost, pa bismo mogli reći da se zapravo radi o odnosu discipline koja se bavi usmenom književnošću i etnologije. U tom smislu, u članku "Folklor i kultura etnosa" Čistov naglašava da su usmeni tekstovi nastajali i funkcionirali na "životnoj razini", kao sastavni dio sinkretične drevne kulture. Nastojeći prevladati povijesna ograničenja, Čistov definira folklor kao "sveukupnost usmenih verbalnih tekstova (struktura) koje funkcioniraju (ili su funkcionirale) u životu nekog etnosa ili neke lokalne, konfesionalne, profesionalne ili druge primarne, kontaktne grupe". Izdvaja tri gledišta na folkloristiku: folkloristika može biti shvaćena kao dio filoloških znanosti (unutar znanosti) ili kao samostalna disciplina koja bi "morala preskočiti između Scile filologije i Haribde etnologije". Autor je svjestan interdisciplinarnog položaja izučavanja folkloru i zalaže se za daljnje približavanje teorije kulture, etnologije i folkloristike. Ova knjiga tom cilju pridonosi razmatrajući bitne probleme: odnos folkloru i kulture, odnos tradicije i folkloru, te folkloru i povijesti.

U prva četiri članka autor (nakon izlaganja suvremene teorije etnosa) raspravlja o mjestu i funkcijama folkloru u sustavu duhovne kulture etnosa, o "sekundarnim" oblicima kulture i njihovoj ulozi u razvoju suvremenih etničkih tradicija, te o nekim problemima slavenske folkloristike s obzirom na etničke aspekte. Prvi dio knjige završava razmatranjem uloge *bilina* u nacionalnoj ruskoj kulturi.

Drugi dio knjige bavi se problemom tradicije u kulturološkom i folklorističkom svjetlu. Autor izdvaja stabilnost i varijativnost kao temeljna svojstva tradicijske kulture.

Folklor i povijest javljaju se kao glavna tema trećeg dijela. Ponavljanje sličnih folklornih pojava kod različitih naroda (klasični problem komparatistike) dotaknuo je u dva članka, od kojih se prvi bavi pogledima Veselovskog na legendu o spasitelju, dok je drugi posvećen socijalno-utopijskim pokretima kao predmetu interesa tzv. bečke etnološke škole (W. Schmidt i drugi). U posljednjoj studiji trećeg dijela na izabranom je primjeru jedne legende prikazan proces "koautorstva" ruskog i ukrajinskog etnosa.

Četvrti dio knjige istodobno je (po autorovim riječima) i historiografske i pregledne prirode. Dva paralelna članka daju opis razvoja teorijskih pogleda u sovjetskoj folkloristici i etnologiji posljednjih desetljeća, a posebno su naglašeni problemi koji su već spomenuti u prethodnim dijelovima knjige.

I u ovom svojem djelu Čistov je vjeran vlastitoj znanstvenoj praksi - teorijska razmatranja nalaze svoju provjeru u konkretnim istraživanjima, doprinoseći zanimljivosti i uvjerljivosti autorovih pogleda.

Ivan LOZICA

Usmena teorija (teorija usmene kompozicije, usmeno-formulaična teorija) začeta u radovima Milmana Parryja i Alberta Lorda tridesetih godina ovog stoljeća, koja svoju najcjelovitiju prezentaciju dobiva u Lordovoj knjizi *The Singer of Tales* (1960), izvršila je značajan utjecaj na proučavaoce folklorne, srednjovjekovne i pučke književnosti, naročito one s angloameričkog

Kirill Vasil'evič Čistov,
Narodnye tradicii i fol'klor,
Očerki teorii, Nauka, Leningrad
1986, 303 str.

John Miles Foley, The
Theory of Oral Composition,
History and Methodology,
Indiana University Press,
Bloomington and Indianapolis
1988, 170 str.